

Riistapainotteinen metsänhoito ja metsäkosteikot

- Kannattava metsätalous ja riistanhoito ovat yhteensovittavissa
- Elinympäristöjen kunnostamisesta monipuolisia ekosysteemipalveluja

Luonnonhoidon tärkeimmät motiivit paikallisille:

- Elinvoimaiset ja metsästyskelpoiset riistakannat
- Virkistyskäyttömahdollisuudet
- Puhdas vesi
- Maisema-arvot

Luonnonhoidon yhteiskunnalliset tavoitteet:

- Luonnon monimuotoisuus
- Vesiensuojelu
- Tulvasuojelu
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Vesilinnut, kalat ja ravut

Metsähanhi, riekko

Peltopyy

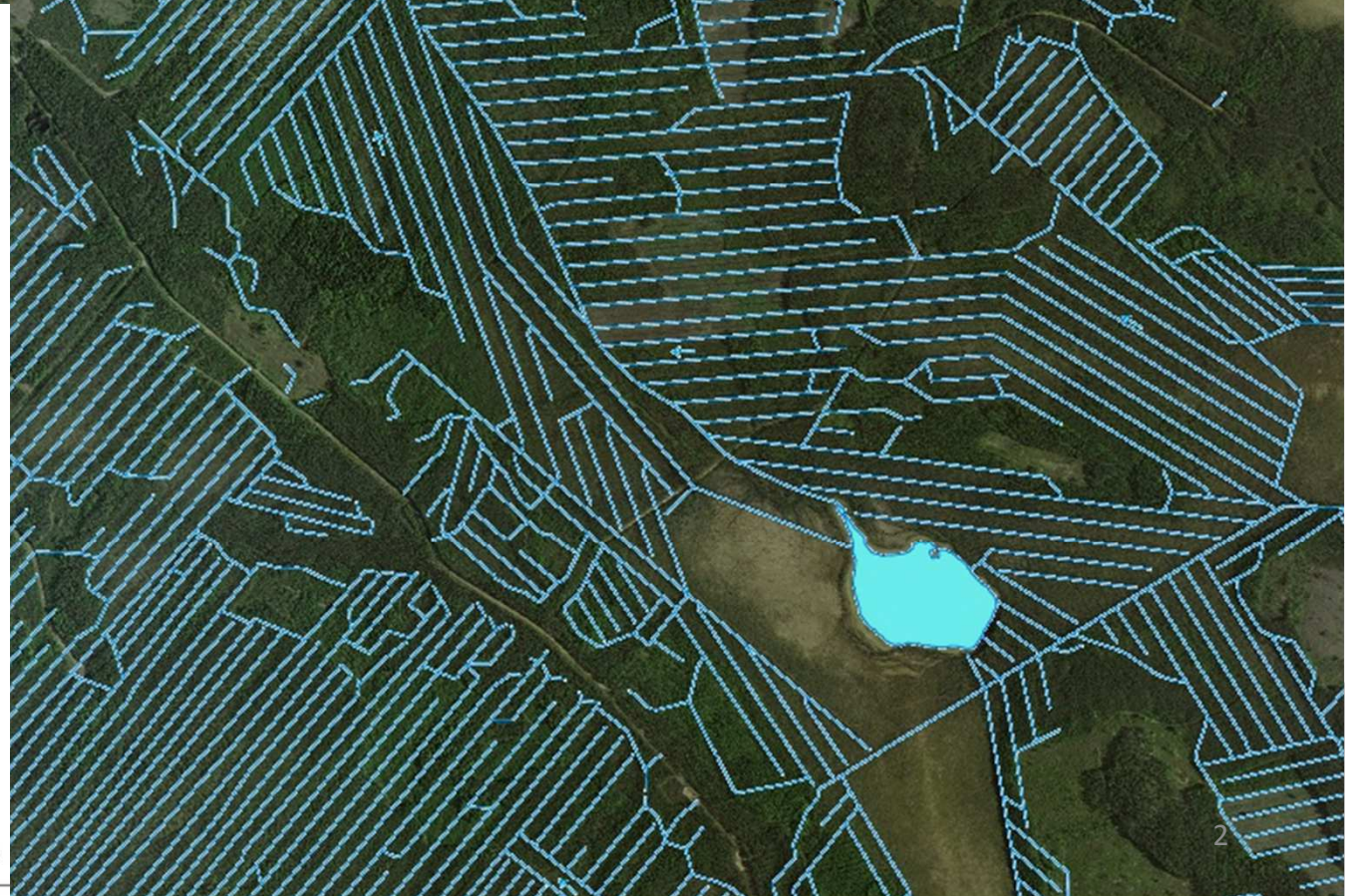
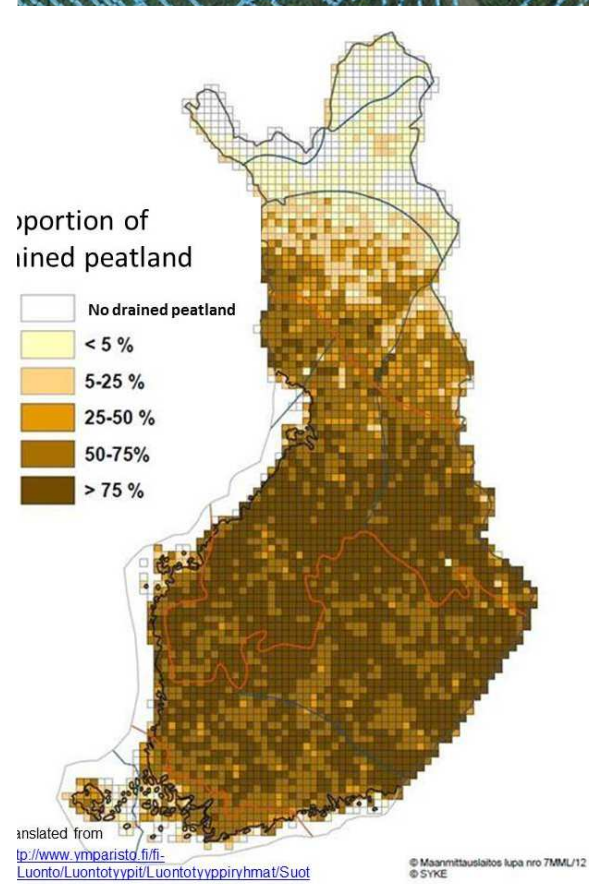
Metso, teeri, pyy

Tampereen seudun metsänomistajat ry
23.01.2019

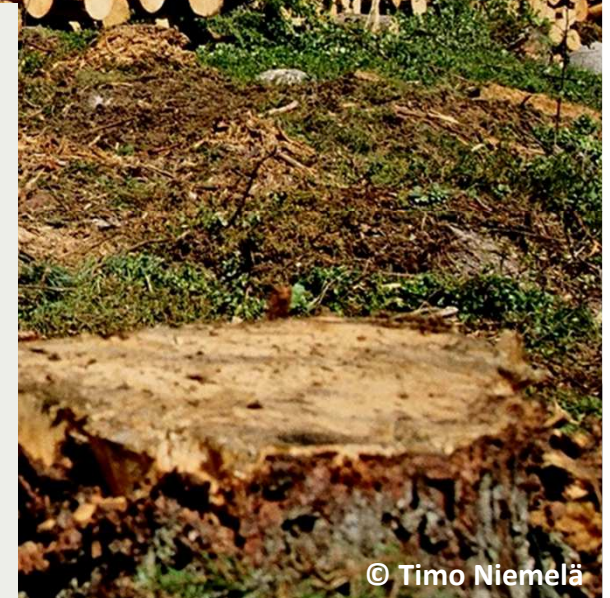
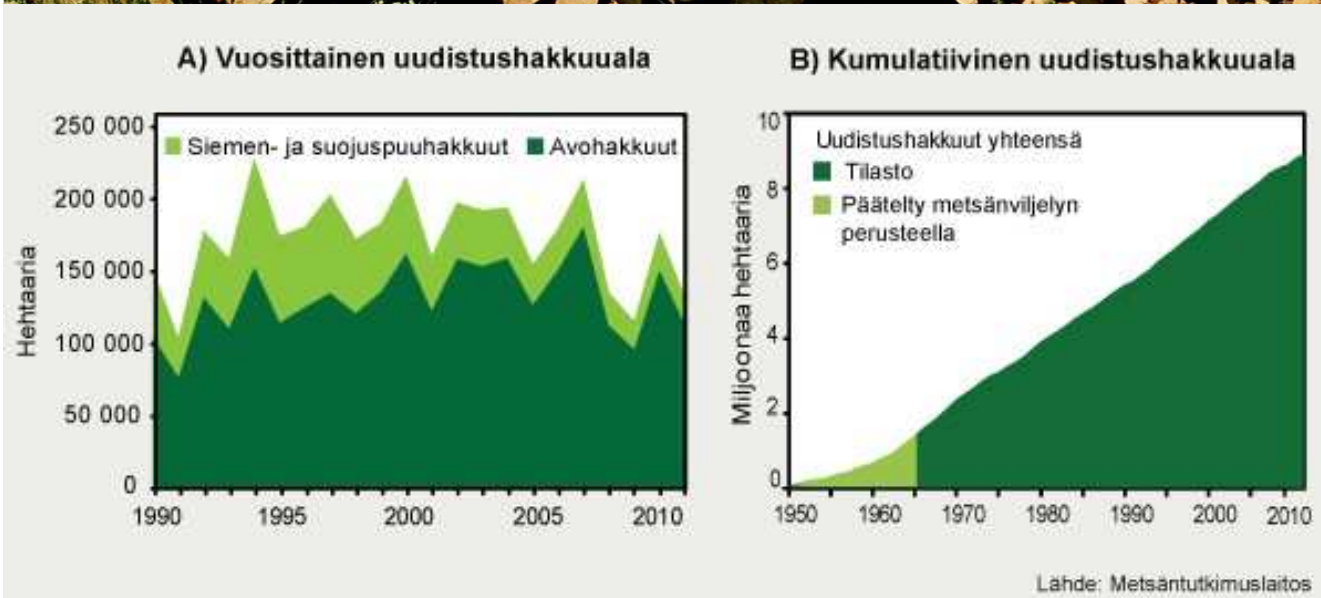
Kuivatustoiminta on muuttanut merkittävästi metsä- ja suoympäristöjä

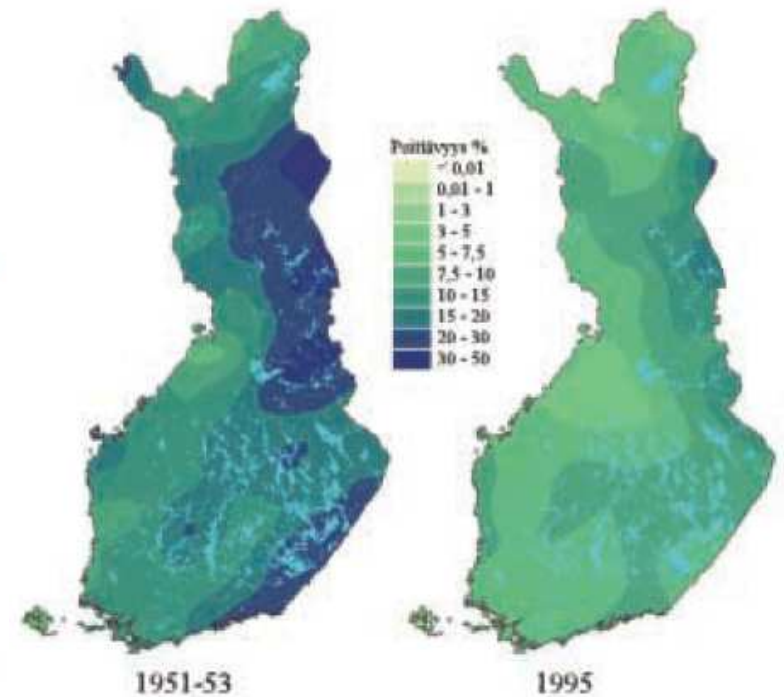
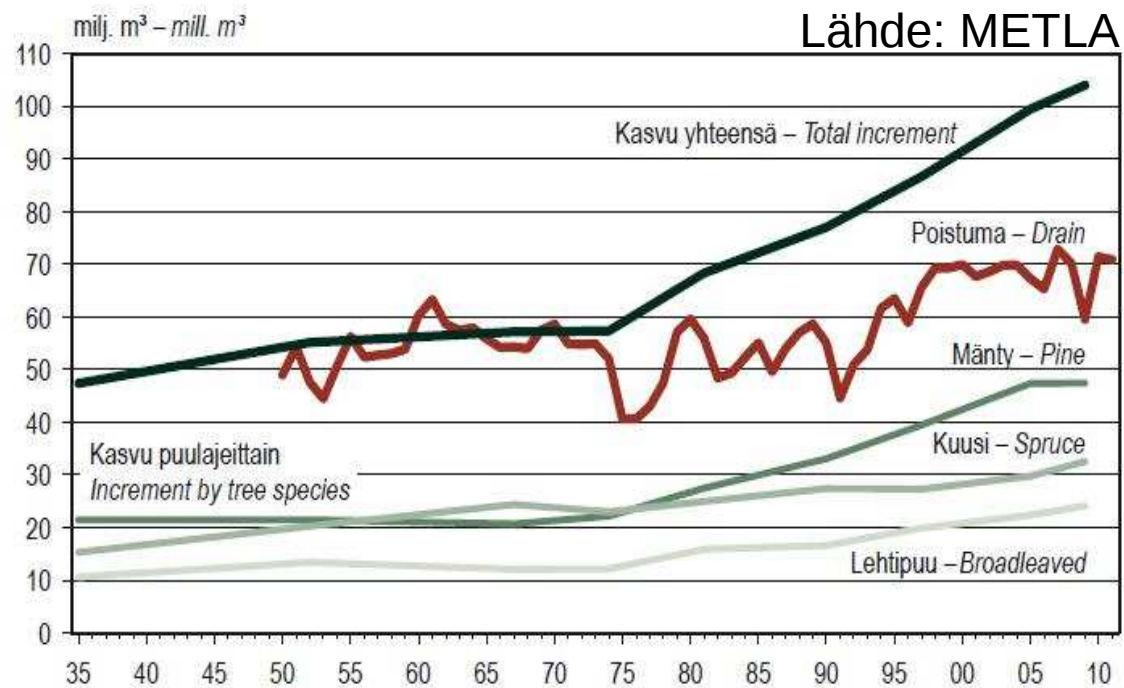
→ Alkuperäisestä luonnontilaisesta suoalasta jäljellä noin kolmannes

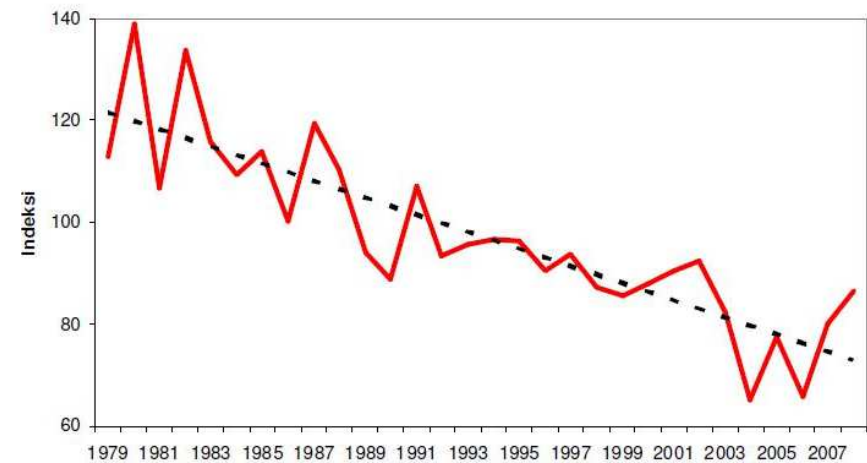
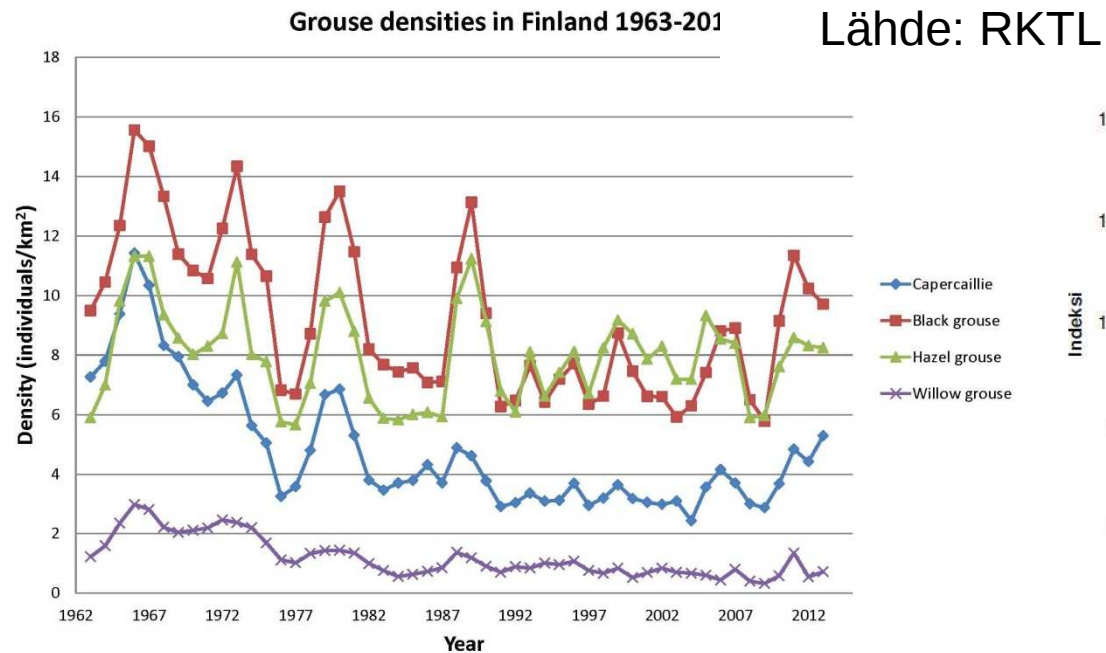
Metsien rakenteen nopea muutos tehometsätalouden aikakaudella

- Viimeisimmän 60 vuoden aikana Suomen talousmetsien 19 milj. ha kokonaisalasta lähes puolet on käsitelty avo- tai siemenpuuhakkuuin

Lähde: METLA, VMI aineistot

Lähde: www.luonnontila.fi

Boreaalisen metsäluonnon luontainen häiriödynamiikka

- Laaja-alaiset

- Myrskyt (tuhot noin 7,5 milj. m³ esim. 2010-luvulta lähtien)
- Metsäpalot (tuhoalueen koko vaihdellut vuonna 1865 alkaneen tilastoinnin jälkeen sadoista hehtaareista aina kymmeniin tuhansiin hehtaareihin)

- Pienialaiset

- Hyönteiset
- Taudinaiheuttajat
- Nisäkkäät (hirvi)
- Lumi
- Kuivuus, tulvat jne.

Boreaalisen metsäluonnon luontainen häiriödynamiikka

- Majava
  - Aikaansaa luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen arvokkaita elinympäristöjä
  - Vesilinnut, kahlaajat ja monet muut kosteikkolajit hyötyvät majavan toimista

METSÄRIISTAN ELINYMPÄRISTÖJEN HOITO

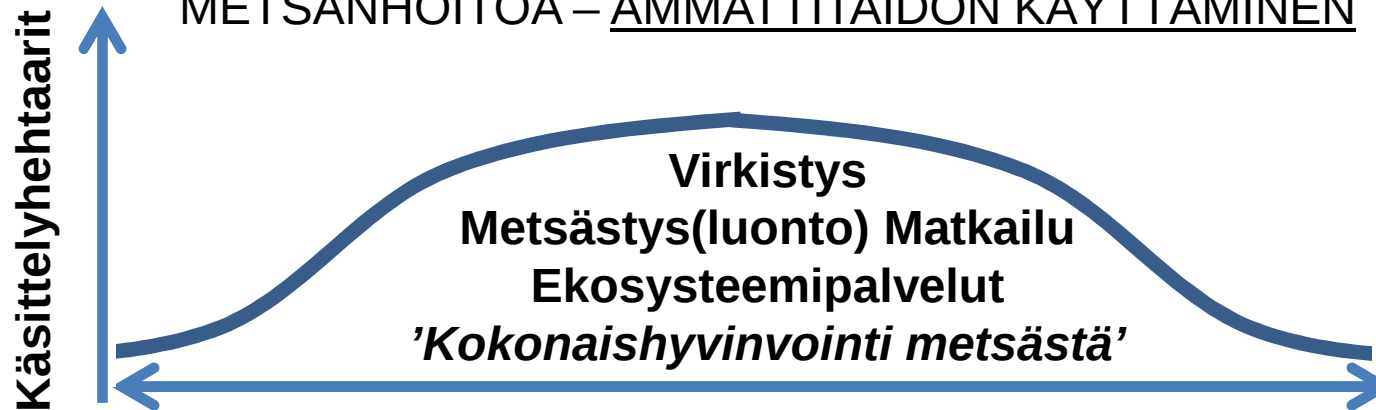
Yksinkertaisia asioita – suojaa ja ravintoa

- Metsän puulajivaihtelu – vähintään 3 puulajin muodostamien sekametsien suosiminen
- Ajattelutavan muutos – ”puistomaisten metsien” välttely
- Puuston tiheysvaihtelut: riistatiheiköt
- Puuston kerroksellisuus: alikasvospuuston säästäminen (ennakkoraivauskäytännöt)
- Eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen mahdollisuudet ja menetelmien aktiivinen käyttöönotto esim. vaihettumisvyöhykkeillä ja kosteissa notkelmissa
- Varvuston huomiointi (erityisesti mustikka)
- Vähätuottoisten ojitettujen turvemaiden kunnostaminen riistaelin ympäristöiksi

Metsien käytön ja hoidon ei tarvitse olla mustavalkoista!

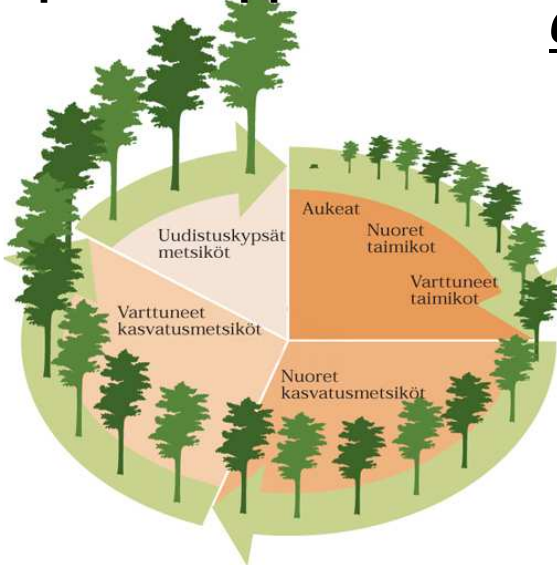
TILANTEESEEN SOVELLETTUA
TARKOITUKSENMUKAISTA JA JÄRKEVÄÄ
METSÄNHOITOA – AMMATTITAIIDON KÄYTTÄMINEN

Tasaikäinen

Eirakenteinen

"puhdasoppinen"

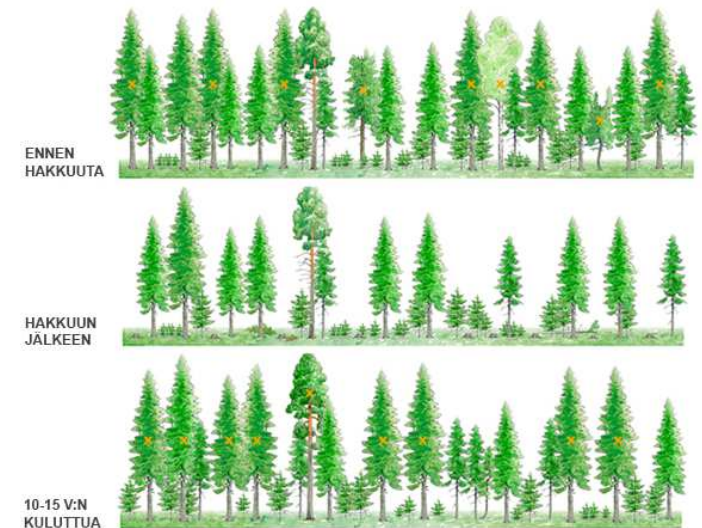

Olennaisia tekijöitä:

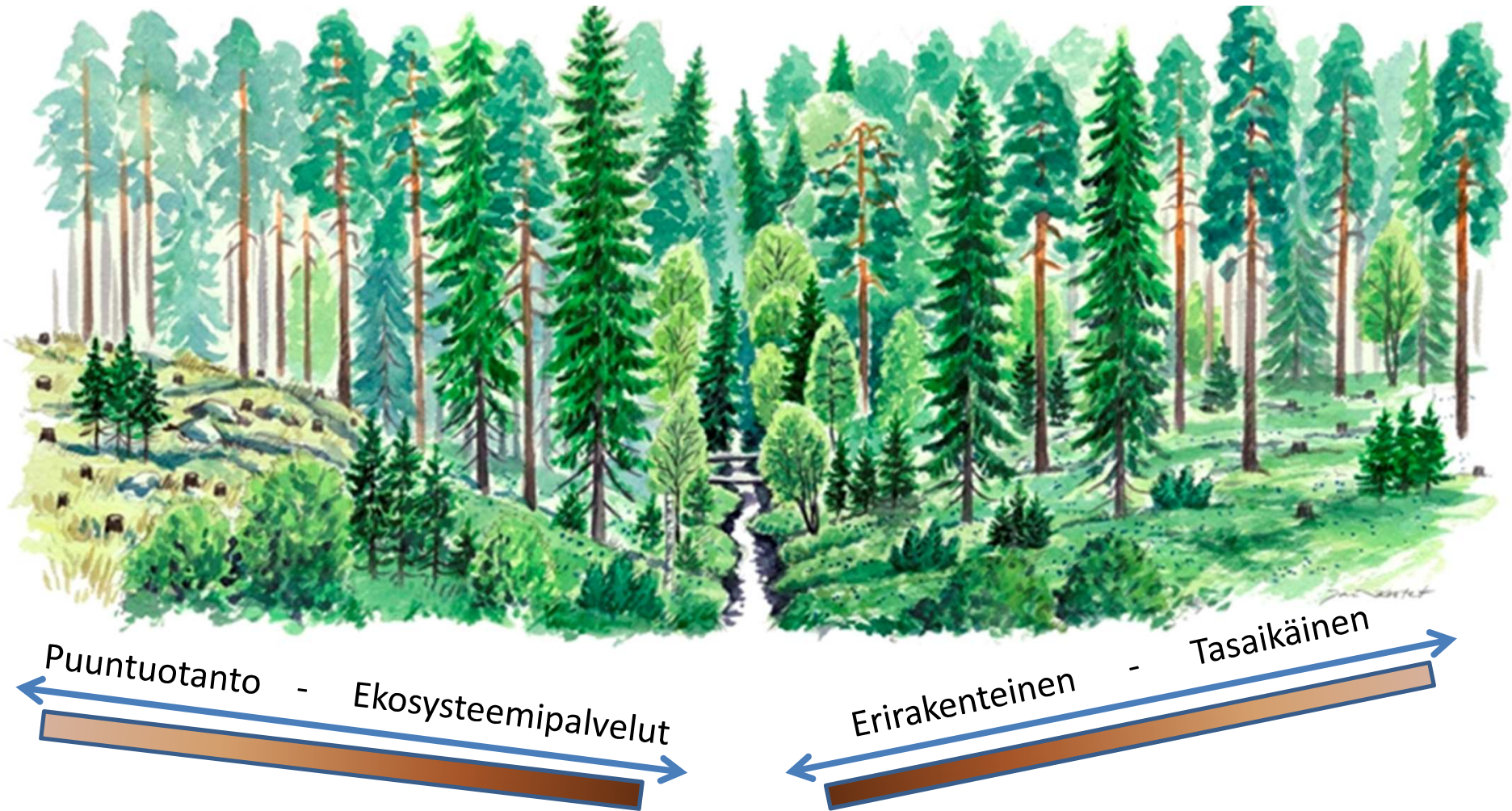
metsän rakenne → suoja + ravinto

- metsän peitteisyys (maisemataso)
- puulaji- ja tiheysvaihtelut
- metsän kerroksellisuus: säästetyt alikasvoskuuset
- kenttä- ja pensaskerroksen laatu: erityisesti mustikka

"puhdasoppinen"

Riistaystävällinen metsänhoito

- Metsänhoitomenetelmien monipuolinen käyttö ja soveltaminen tapauskohtaisesti sekä järkevästi maanomistajan arvojen ja tavoitteiden mukaisesti → sopivilla paikoilla kunnostetaan/luodaan monimuotoisuudelle ja riistalle arvokkaita elinympäristöjä
- Koko kiertoajan käsittelyt merkitsevät: esim. tasaikäisen metsikön elinympäristöarvo määräytyy pitkälti jo taimikonhoitovaiheessa

Riistatiheiköillä lisätään metsien rakenteellista monimuotoisuutta ja luodaan tärkeitä suojapaikkoja mm. metsäkanalinnuille

**Riistatiheikön ei tarvitse olla pinta-alaltaan suuri
(muutaman sopivan puun muodostamasta ryhmästä 1-2 aariin)**

**Tarpeetonta alikasvoksen ennakkoraivausta on syytä välttää
metsien kasvatushakkuita edeltävänä toimenpiteenä**

**Koneellista harvennusta varten toteutetaan näkemäraivaus:
poistetaan työtä haittaavaa alikasvosta ainespuiden tyviltä,
säästetään välialueilla kasvavaa alikasvosta riistan suojapaikoiksi**

Eri-ikäisrakenteisen/jatkuvan kasvatuksen mahdollisuudet riistapainotteisessa metsänhoidossa

KOSTEAT PAINANTEET - KIVIKOT JA KALLIOT - VAIHETTUMISVYÖHYKKEET - TAIMETTUMISHERKÄT MAAT

Erityishuomio mustikan menestymistä edistäviin toimenpiteisiin

→ Mustikan keskimääräinen peittävyys koealoilla on vähentynyt 1950-luvulta lähtien 18 %:sta 8 %:iin

Lajikohtaiset elinympäristövaatimukset ja metsien hoito-ohjeet

→ esim. pyytä suosiva metsänhoito on pitkälti hallittua hoitamattomuutta!

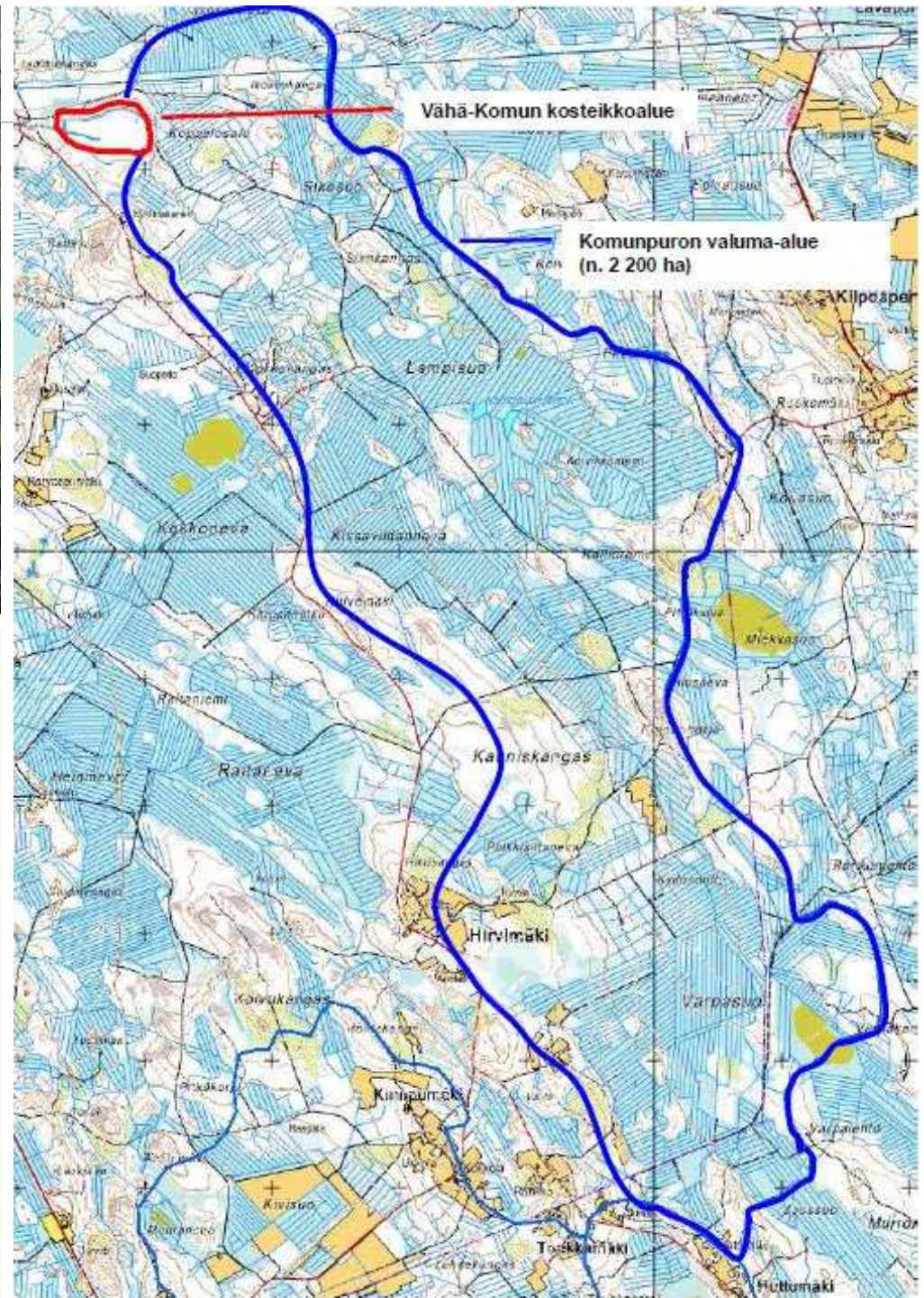
**Elinympäristökunnostamisella
kohti kokonaisvaltaista metsäluonnon hoitoa!**

© Jari Kokkonen

Kosteikot edistävät vesi- ja tulvasuojelua, koska kosteikoilla

- ylivirtaamat tasaantuvat, veden virtausnopeus hidastuu ja ravinteita poistuu kierrosta
- kiintoaines laskeutuu ja sedimentoituu
- kasvillisuus alentaa fosforipitoisuutta
- kasvillisuus ja pieneliöt hajottavat typpeä ja sitovat fosforia

Kosteikon perustaminen patoamalla

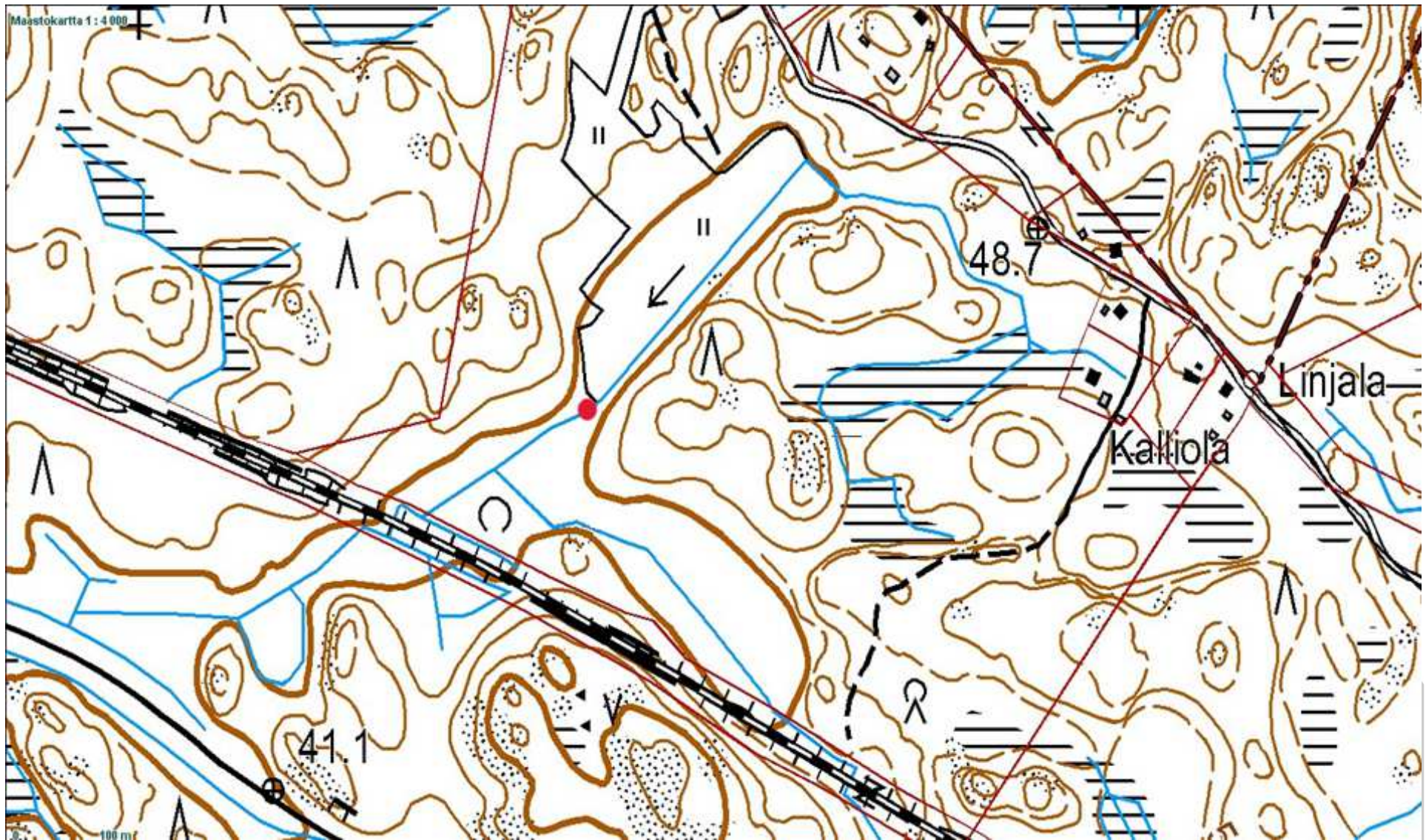
- Patoaminen on monimuotoisuuskosteikkojen paras perustamismenetelmä

Padolla vesi nostetaan suoraan kasvillisuuden päälle → hajoamisprosessin myötä kuolevista kasvinosista vapautuu vähitellen ravinteita, mikä kiihdyttää kosteikon tuotantoa → hajoava kasviaines ja perustuotannon voimakas kasvu luovat edellytykset vesiselkärangattomien runsastumiselle → kosteikon tarjoamasta eläinravinnosta hyötyvät lopulta niitä ravintonaan käyttävät vesi- ja kahlaajalinnut

- Muut hyödyt
  - alhaisemmat kaivu- ja maansiirtokustannukset
  - maisemahyödyt
- Rajoitteet (maaston kaltevuussuhteet, kuivatushaittojen muodostuminen)

Patorakennuspaikka alavassa notkossa, jossa vedennosto ei sanottavasti haittaa lähiympäristön muuta maankäyttöä

Patoaminen ja vesien hallittu johtaminen

Patoaminen ja vesien halittu johtaminen

Pohjapato ja kiviverhoiltu virtausuoma

Uusimaa, Kirkkonummi, Myllärinniitty n. 4,5 ha

Varsinais-Suomi, Salo, Järvelä n. 1,0 ha

Varsinais-Suomi, Salo, Vuorela n. 2,5 ha

Hämeenlinna, Saarikko n. 2,0 ha

Pudasjärvi, Välitalo n. 2,2 ha + 5,8 ha

Suot riistan elinympäristöjen hoidossa

- Nevat ja vähätuottoiset ojitetut rämeet voidaan kunnostaa riekon ja teeren soidinympäristöiksi
- Suon ja kankaan vaihtumisvyöhykkeet ovat metsäkanalintu- ja metsähanhipoikueiden tärkeimpiä ravinnonhankintaympäristöjä
- Metsätaloudellisesti kannattamattomasti ojitettuja vähätuottoisia soita (runkopuun kasvu alle 1 m³/ha/vuosi) arvioidaan olevan maassamme lähes 1 miljoona hehtaaria

Vähätuottoisten ojitetujen soiden kunnostaminen

Harkinnanarvoinen vaihtoehto aikoinaan kannattamattomasti ojitetuille ja lannoitetuille suokohteille, joissa puuntuotannon lisäys ei ole vastannut maanomistajan odotuksia ja, joissa elinympäristökunnostuksen kautta saatavat ekosysteemipalvelut lisäävät maanomistajan mahdollisuuksia hyötyä alueesta mm. parempien riista- ja marjasaaliiden tai maisema-arvojen muodossa.

Puuston käsittely kunnostettavalla suokohteella

- Puuston käsittelyn voimakkuus määräytyy mm. suotyypin ja kunnostustavoitteiden mukaan

Suon ja kankaan välisen vaihettumisvyöhykkeen käsittely

- Tavoitteena on saada aikaan suon laiteista mahdollisimman polveilevat ja vyöhykkeiset
- Vaihettumisvyöhykkeisiin on syytä jättää matalampaa pienpuustoa pehmentämään liukumaa kankaita kohti järeytyvää metsänreunaa vasten

Vaihettumisvyöhykkeiden huomiointi ja hoito on arvokasta luonnonhoitotyötä

Suon vesitalouden kunnostaminen

- Ojien täyttämisen/patoamisen tavoitteena on palauttaa vesi suolle
- Kunnostettavan suon ojiin tehdään määrävlein maapatoja ja pintavallirakenteita, joiden tarkoituksena on katkaista veden virtausreitti täytetyssä ojauomassa sekä parantaa vesien tasaisempaa levittäytymistä kohti sarkojen keskustaa

**Puustoiset suot (erityisesti korvet) ja soiden metsäiset reunat
ovat METSO -ohjelman valintaperusteiden mukaisesti
monimuotoisuuden kannalta merkittäviä elinympäristöjä**

KIITOS MIELENKIINNOSTA!

© Timo Niemelä